نووسراوەکانی کاک کامڕان ئەمین ئاوە

ئەنوەر سوڵتانی

دوکتۆر کامڕان و کاک نادر فەتحی پێکەوە، بەڵام هەرکام لە بواری خۆیاندا، شێواز و ڕێبازی ماڵپەڕی ڕۆژهەڵات - بۆکانیان گەیاندۆتە ئاستێک کە جگە لە باری ئەدەبی و هونەری و مێژوویی، سەرچاوەیەکی باش بێت بۆ بابەتی زانستیش. کارەکانی کاک نادرم لە بەشی پێشتردا ناساند. لێرەدا ئاماژەیەک بە نووسینەکانی کاک کامڕان دەکەم.

کامڕان دوکتۆری پزیشکییە و لە سەردەمی یەکیەتی سۆڤیەتیدا لە زانکۆی پزیشکی شاری "مینسک"ی بلاروس دەرسی خوێندووە و شەهادەی دوکتۆراشی هەر لەوێ وەرگرتووە بەڵام ئێستا لە خەستەخانەکانی ئاڵمانیا کار دەکات.

باوکی کامڕان "عەبباس ئاغای بیهداری"، وەک موهاجیرێکی ئازەربایجانی، ساڵانێکی زۆر بوو لە بۆکان گیرسابووەوە و لە بیهداری شارەکەدا پزیشکیاریی دەکرد- کەسایەتییەکی هێدی و جێگەی ڕێز و لەباری سیاسییەوە بەرپرسی هەبوو بە شێوەیەک کە هەموو خاڵکی شارەکە ڕێزیان دەگرت و خۆشیان دەویست. سەڵتەنەت خانمی دایکیشی بە ئەسڵ مەهابادی بوو کە ماڵەبابی زووتر هاتبوونە بۆکان و دوای تەواوکردنی خوێندنەکەی لە هەمان بیهدارییی شارەکەدا ئەرکی پەرستاریی بەڕێوە دەبرد. کامڕانیش هەر لە بۆکان لە دایک بوو و تا سێهەمی دەبیرستان لە بۆکان دەرسی خوێند و دیپلۆمی لە شارەی تەورێز وەرگرت.

دوای ئەوەی ئایەتوڵڵاکان شۆڕشی ئێرانیان دزی و هێرشی پاسدار و سوپای ئێرانی بۆ سەر کوردستان لە ساڵی ١٩٧٩ دا دەستی پێکرد، کامڕانیش وەک زۆرێکی دیکە لە هەڵسووڕاوانی ناو ڕێکخراوە سیاسییەکان، کوردستانی بەجێ هێشت و لە کۆتایی ڕێگادا لە شاری باکۆ و درەنگتر لەشاری مینسک گیرسایەوە ئینجا دوای تەواو بوونی خوێندنەکەی، گەیشتە ئوروپای ڕۆژئاوا.

کامڕان بە کوردی و فارسی دەنوسێت و بابەتیش لە چوار زمانی ڕووسی، ئینگلیزی، ئاڵمانی و ئازەرییەوە تەرجەمە دەکاتە سەر کوردی و فارسی. ناوەرۆکی بەرهەمەکانی بریتین لە دوو بواری:

- پزیشکی و تەندروستیی گشتی، و
- سیاسی، کۆمەڵایەتی، هونەری و ئەدەبی.

ڕەنگە چاو خشاندنێک بە لیستەی کارەکانیدا مەسەلەکە باشتر دەربخات:

کتێب بە کوردی:

١. بنەماکانی نەخۆشیی دڵ و ڕەگەکان، چاپی بنکەی ڕۆشنگەری، ئاڵمانیا ٢٠١٦
٢. بنەماکانی شێرپەنجەی گەدە - ڕیخۆڵەیی، تیرۆئید، مەمک و پرۆستات [بە هاوکۆڵی لەگەڵ د. حەسەن شەتەوی]، دەزگای غەزەلنووس، سلێمانی ٢٠١٨

٣. زانستی پزیشکی به زمانێکی ساکار، چاپی یەکەم، دەزگای سپیرێز، دهۆک ٢٠٠٧ ، چاپی دووهەم، دەزگای موکریانی، هەولێر ٢٠١٣
٤. نەخۆشییەکانی هەناو، دەزگای موکریانی، هەولێر ٢٠١٣
٥. شوانی کورد، عەرەب شامیلۆڤ، تەرجومە لە ڕووسییەوە، لە ژێر چاپدایە.

کتابهای فارسی

١. واژەنامه پزشکی روسی به فارسی، نشر انوشه، مینسک، بلاروس ٢٠١٤
٢. فرهنگ پزشکی روسی – لاتین به فارسی، فرهنگ روسی بەفارسی زیست شناسی، نشر انوشه، مینسک، بلاروس، ١٩٩٦
٣. کردستان معاصر، لازاریف، محوی و ... ترجمه از روسی، نشر روشنگری، آلمان، ١٣٩٥ [٢٠١٦]
٤. تاریخ کردستان، لازاریف، محوی و دیگران، ترجمه: منصور صدقی، کامران امین آوه، نشر فروغ، کلن، آلمان ٢٠٠٧
٥. چپ سنتی و جنبش ملی کرد در ایران، نشر روشنگری، آلمان ١٣٩٥ [٢٠١٦]
٦. سالم زیستن آموختنی است! چاپ اول ١٣٩٠ [٢٠١١]، انتشارات زانکو، بۆکان، چاپ دوم، نشر روشنگری، آلمان ٢٠١٦
٧. افعال و مبانی زبان دستور زبان آلمانی، چارلز جی. جیمس، ترجمه از انگلیسی، نشر روشنگری ١٣٩٥[٢٠١٦]
٨. پێشەکی و وەرگێرانی بەشێک لە چیروک و بابەتەکانی مامۆستا حەسەن قزڵجی کە لە کتێبی "مجموعه داستان "خنده‌ی گدا"، نشر دوستی، ئاڵمانیا ١٣٩٥[٢٠١٦][1]

لێکۆڵینەوە بە کوردی

١. کوردستان لە سەرەتاکانی سەدەی ١٩ی زایینی هەتا کۆتایی شەڕی یەکەمی جیهانی
٢. بیری چەپ و دۆزی سەربەخۆیی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان
٣. حیزبی توودەی ئێران و بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد لە ئێراندا
٤. دیموکراسی و چەشنەکانی
٥. هەڵسەنگاندنی لیبرالیزم لە ڕوانگەی سۆسیالیستیەوە
٦. نیولیبرالیزم لە ئاوێنەی مێژوودا

---

١. [1] ئەم کتێبە کاری هاوبەشی بەرێزان تاهیر بەرهون، تاهیر حیکمەت، مەنسور سدقی، ناسر باباخانی، ناسر ئەمین نژاد، نەمر ناسر ئێرانپور و کامران ئەمین ئاوە – یە کە بە بۆنەی سەدەمین ساڵی لە دایکبوونی مامۆستا ئامادە کرابوو.
- مقدمه: جان شیفته
- تاج و تخت کدخدا عمر
- قرآن خوانی به جای رشوه
- احساس داشتن ممنوع است!
- آیا ادبیات کردی عقب مانده است؟
- عبا و روبند لباس زنان کرد نیست!
- جاشنامه

٧. گەڕانەوەیەک بۆ چەمکی سۆسیالیزم

وتاری دیکە بە کوردی

سەبارەت بە کێشەی نەتەوەیی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان

- خەباتی ڕزگاریخوازانەی کورد و هۆیەکانی سەرنەکەوتنی
- کورتەباسێک لەسەر ڕەمزی سەرکەوتنی بیری سەربەخۆییخوازیی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان
- کێشەی کورد و دروشمی سەرەکی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان
- کورد و ناسیۆنالیزم و ئاواتی بەدەوڵەتبوون
- بزووتنەوەی نەتەوەیی _ ڕزگاریخوازانەی کورد لە ئێران
- هەلومەرجی ئێستا و شەڕی چەکداریی؟
- کورد لە ئەگەری ڕووخانی حکوومەتی ئیسلامیی ئێراندا
- خەمۆکیی سیاسیی
- بنەواشەی هەڵبژاردنەکان لە حکوومەتی ئیسلامی ئێراندا
- چڵو یەک گەورەتر لە پەنجاویەکە
- بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە نێوان فیدرالیزم و
- بنێشتەخۆشەی "عەقلییەتی سیاسی"
- دروشمی ڕووخاندنی حکوومەتی تاران و ئێمەی کورد

سەبارەت بە حیزبە کوردستانییەکان و کێشەی بەرە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان

- گرینگی بەرەی یەکگرتووی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بەربەستەکانی پێکهێنانی بەرە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان
- حیزبەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و کێشەی پێکهێنانی بەرە
- گرینگی بەرەی کوردستانی و کاری هاوبەش
- رەخنەگرتن بۆ کام مەبەست؟
- کورد و ناتەبایی نەتەوەیی
- حیزبەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و بیر و فەرهەنگی خێڵەکی
- حیزبە سێکۆلارەکانی کوردستان و ئایینەکان
- لەتبوونی حیزبی دێموکرات و شانتاژە سیاسییەکان
- پرسی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان و چەند تێبینییەک
- چەند سەرنجێک بۆ سەر حیزبی دێموکراتی کوردستان لە یادی ٧٢ ساڵەی دامەزرانیدا!
- پێکهێنانی شوڕای دێموکراسیخوازنی ئێران لە پێناوی چیدا؟
- تیرۆری شەوی یەڵدا

سەبارەت بە کوردی ڕۆژهەڵات و هەرێمی کوردستان

- تام و چێژی زیندانی کوردان
- "از ماست کە برماست!"
- میدیای باشووری کوردستان
- گشتپرسی بۆ سەربەخۆیی باشووری کوردستان و ئێمەی ڕۆژهەڵاتی

سەبارەت بە موجاهیدینی خەلق و نمایشە تلەویزیۆنییەکانی ئێران

- ئاکامی هێرشی دەوڵەتی ئێراق بۆ بنکەی ئەشرەف
- "ئاش بە نۆرەیە"
- ئابڕووبەرەی ئابڕووچوو

بابەتی مێژوویی، کۆمەڵایەتیی و فەرهەنگیی

- یادگاری شیرین
- کورتەیەک بۆ ناساندنی فیلمی"استاد" ژیان و بەسەرهاتی شاعیری شۆرشگێری کورد لاهووتی کرماشانی
- ئەفسانەی دەوری یەکیەتیی سۆڤیەت بۆپێکهێنانی کۆمەڵەی ژ. ک
- کورتەباسێک لەسەر کەموکورتییەکانی وەرگێڕانی پەرتووکی مێژووی کوردستان
- ژنکوژی، شەرەف و ناموس و یاسا لە باشووری کوردستان
- مرۆڤ لە بەرزەکی وتە و کردەوەدا
- دادپەروەریی کۆمەڵایەتی و ئابووری لە "حکوومەتی بە ڕاست ئیسلامیی ئێراندا"
- مادەی سڕکەر و قەیرانی ئینسانی لە ئێران

وەرگێران بۆ سەر کوردی:

- زمانی کوردی، گروپی ئێرانی لە نێوان بنەماڵەی زمانەکانی هیند و ئوروپاییدا (لە ڕووسیەوە)
- فاتمە ڕەش، شێرە ژن(لە ئینگلیزیەوە)
- لە بارەی ڕۆڵەی بەناوبانگی کورد "قاچاغ نەبی"(لە ڕوسییەوە)

پزیشکی

- تازەکانی پزیشکی
- دڵ و چالاکی سێکسی
- نەخۆشیی کۆرۆناڤایروسی ٢٠١٩، پەتایەکی تازەی جیهانیی؟(تەرجومە لە ئینگلیزیەوە)

وتار بە فارسی:

در رابطه با مساله ملی کرد

- احزاب کردستانی و کاربست شیوەی مبارزه مسلحانه!
- مذاکره احزاب کردستانی با حکومت اسلامی ایران
- مسالەی کرد و شعار اصلی در شرق کردستان
- کردها، ناسیونالیسم و آرزوی استقلال کردستان
- آنی که باد میکارد، طوفان درو میکند!
- زایشی نو!
- پاسخ کوتاه یک "ناسیونالیست کرد"
- زایشی پردرد، اما نویدبخش!
- "کوردستان یەک وڵاتە، کۆبانی ڕۆژهەڵاتە"

- گارد آزادی حکمتیست، توهم یا واقعیت؟
- پاسخي كوتاه به "سرمست از فدراليسم قومی،
- تخریب شخصیت یا نقد اندیشه!
- ملی گرایی یا دگر ملت ستیزی
- وقتی که اراذل و اوباش سلحشور خوانده می‌شوند!
- جنبش رهاییخش کرد، علل ناکامی‌های آن!
- متن کامل مصاحبه با سایت اتحادیه میهنی کردستان
- احزاب شرق کردستان و فکر و فرهنگ عشیره‌ای
- احزاب سکولار کردستان و ادیان
- تاملی بر نوشته آقای محسن قائم مقام در رابطه با تاملی بر بیانیه"حزب دمکرات کردستان"
- نقدی کوتاه بر "حملات گلادیوتورها برای تخریب شخصیت ملت کرد"
- نقدی کوتاه بر " ما، ایران ما و ادبیات چند زبانی"
- کنفرانس پراگ و مساله ملی در کردستان
- آلزهایمر سیاسی
- ایرانی کمونیست یا کمونیست ایرانی
- زنده باد کرد تجزیه طلب، بخوان استقلال طلب!

یادبودها

- مرضیه فریقی بانوی موسیقی کردی درگذشت!
- قلب شاعر برجسته کرد عمر سلطانی "وفا" از طپش باز ایستاد.
- نواي سحرآميز شمشاڵ
- قلب استاد حسن صلاح "سوران" از تپش باز ایستاد!
- سرزمین من " کردستان"
- آسمان غمزده کردستان!
- من کی‌ام؟!
- مامه غنی هم درگذشت!
- تیر؛ ماه خونین!
- بدرود 'نگار'، مبارز کرد
- ناصر هم رفت!

ترجمه‌ها

- شرکت کردهای عراق در تشکیل دولت جدید(ترجمه از روسی)
- برخی از مسائل کردهای ترکیه و عراق(ترجمه از روسی)
- کشتار دهقانان(منطقه بوکان) توسط فئودال‌ها(ترجمه از کردی)
- نامه‌ی یک دختر جنگجوی کرد از کوبانی به مادرش(ترجمه از کردی)
- لباس سنتی کردهای ایران و عراق(ترجمه از روسی)
- زبان کردی، گروه ایرانی در میان خانواده‌ی زبانهای هند و اروپایی(ترجمه از روسی)
- منظومه کورها(ترجمه از آذری)
- من و کلارا و پونی بالدی(ترجمه از آلمانی)

- درخت یاسمن(ترجمه از آذری)
- سه برادر(ترجمه از آذری)
- روباه و بز و چاه(ترجمه از آذری)

<u>نقد کتاب</u>

- نگاهی به "مروارید" اثر جان اشتاین بک
- اوژنی گرانده اثر بالزاک
- نظری به اسپارتاکوس اثر هوارد فاوست

وەک دەبینرێت، تەنانەت بەشێکی کەم لەو کار و خزمەتانە بۆ هەموو تەمەنی مرۆڤێک زۆرن، بەڵام مەکینەی بەرهەم هێنانی کامران ئێستاش وەک جاران لە گەڕان و هەڵسووڕاندایە و هیوایە ساڵانێکی زیاتریش هەر بەوشێوەیە بەردەوام بێت.

ئەزموونی من لە کارکردن لەگەڵ کامران پیشاندەری ئەو ڕاستییەیە کە وەک تاکە کەس، مرۆڤێکی پاک و بێگەرد و خزمەتگوزاری گەلەکەیەتی، بیرێکی مووقەڵێش، چاوێکی ووردبین، مەنتیقێکی سەلامەت و لەخۆبووردووییەکی بێ ڕادەی بۆ کاری کۆمەڵایەتی هەیە و بەختەوەر ئەو نووسەرەیە کە نووسینەکانی پێش بڵاوبوونەوە بخاتە بەرچاوی ئەو![٢]

---

[٢] من خۆم یەک لەو بەختەوەرانەم!